

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: **ЊЕМАЧКИ ЈЕЗИК**

РАЗРЕД: **ШЕСТИ**

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: **2**

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: **72**

* **Функција** представља сврху за коју ученик мора бити оспособљен учењем другог страног језика и шта мора знати изразити на другом страном језику. Функције (нпр. идентификовати, ставити у односе, исправити, описати итд.) представљају организаторске принципе – важност функције представља основу хронологије функција (структурални и ситуацијски слијед).

Интеркултурални садржај:

Ученици уче страни језик и продубљују свој фонд ријечи уз помоћ осталих предмета које уче у школи, нпр.:

- уз помоћ цртања, сликања, плеса, итд. (визуелне умјетности);
- уз помоћ спортова и игара (гимнастика, спортови);
- уз помоћ слушања музике (музика).

Интеркултуралне способности и вјештине:

Ученици уче:

- да уоче главне разлике између културе своје земље и културе земаља њемачког говорног подручја и на тај и начин науче да цијене културу властите земље;
- да на одговарајући начин комуницирају са људима циљне културе;
- да се у свакодневном животу понашају на природан начин, што такође подразумева
 - * *говор тијела* (гестикалација рукама, погледи, раздаљина између саговорника итд)
 - * *узвике*.

Ученици ће се:

- упознавати са сличностима и различитостима између њихове земље и земаља њемачког говорног подручја из области културе, образовања, слободног времена ученика, начина живљења...
- научити како да се у непосредном контакту учтиво понашају у комуникацији са припадницима културе земље чији језик уче;
- научити да поштују традицију, обичаје, навике других људи итд.

Научити како се учи:

Ученици уче како да:

- покажу одговорност и активност у ситуацијама када уче језик;
- процјењују властити успјех у достизању постављеног циља односу на остале ученике из разреда;
- користе различите методе и стратегије учења типичне за учење језика;
- користе информациону технологију код учења језика;
- користе самостално уџбенике, рјечнике и другу литературу.
- развију позитиван став према учењу језика;

Интердисциплинарни садржај:

Ученици ће такође учити њемачки језик ослањајући се на знање стечено кроз учење других наставних предмета, а у оквиру датих тема.

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА:

Васпитни циљеви наставе страног језика су усмјерени ка развијању личности ученика и према њиховом уклапању у друштвену средину која превазилази националне оквире.

Ту се подразумева:

- развијање позитивног односа према страном језику и култури;
- разумевање туђег језика и културе уз уочавање сличности односно разлика међу културама;
- боље упознавање властитог идентитета;
- развијање критичности и уграђивање нових искустава у лично дјеловање;
- извршавање постављених обавеза;
- сарадњу на заједничком остварењу планираних циљева; самопотврђивање и остварење властите;

посебности и креативности;

- развијање способности вредновања и самовредновања.

Основни образовни циљеви наставе страних језика су стицање основних језичких вјештина, навика и знања на рецептивном и продуктивном плану:

- Способност слушања и и разумевања усмених порука на страном језику;
- Савладавање основа фонолошких закона, ритма и интонације страног језика. Способност изражавања у складу са обрађеним и усвојеним градивом;
- Савладавање основних правила читања. Читање са разумевањем краћих текстова у складу са обрађеним градивом.
- Савладавање основа писмености. Способност писменог изражавања у склопу обрађеног градива.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Теме:

Упознавање, представљање, поздрављање	Представљање себе, утврђивање идентитета других особа, оловљавање; Поздрављање при сусрету и растанку (уобичајене фразе и изрази); Имена држава и градова њемачког говорног подручја;
Школа	Учионица (намјештај у учионици и наставна средства); Наставни предмети, распоред часова; Дани у седмици, мјесеци, годишња доба и вријеме на сату;
Породица	Чланови уже и шире породице; Представљање породице (старост, мјесто становања, изглед (млад –стар; висок – низак; дебео – танак; марљив – лијен; љубазан – нељубазан; весео – мрзовољан); Године старости, датуми и бројеви година;
Становање	Мјесто становања (село, град); Именовање просторија у кући и стану; Основни намјештај у стану; Моја соба; Основне радње везане за стан и становање (Гдје ко шта ради);

перативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
РЕЦЕПЦИЈА Слушање са разумијевањем Очекује се да ученик: - уочава разлику између њемачког и осталих страних језика; - разумије појединачне ријечи; - разумије једноставне усмене поруке не дуже од двије минуте, на нивоу глобалног разумијевања, које се односе на ученика, његову породицу и школу под условом да се говори јасно и књижевним језиком; - приликом слушања прикупи податке (дата табела) о некој особи, о њеном мјесту становања, колико има године, разред школе коју похађа; - повеже слушани садржај са сликом или нацрта набројане појмове које је чуо; - путем мимике и гестикулације док слуша показује да разумије радње и наредбе везане за наставу и свакодневни живот (устани, сједи, отвори књигу, спакуј ствари, поспреми сто, напиши на таблу ...; - да за вријеме слушања повеже два или више сличних појмова. Читање са разумијевањем Очекује се да ученик - чита наглас познате ријечи са правилним изговором њемачких гласова, уз повремене корекције од стране наставника, кад се ради о интонацији; - чита са разумијевањем (глобално), након одговарајуће припреме (задаци прије читања), једноставане, кратке писане и илустроване текстове у вези са познатим темама; - разумије једноставне поруке и постављене задатке (допуни, придружи, тачно-нетачно итд.); - разумије једноставне пјесмице намијењене дјечи за учење страног језика у школи. ПРОДУКЦИЈА Усмено изражавање Ученик треба да: - помоћу једноставних реченица представи себе (име и презиме, старост, адреса, хоби, разред и школа коју похађа); - поставља питања о другима обраћајући се	Глаголи Презент помоћних, правилних и неправилних и глагола са одвојивим и неодвојивим префиксом; Заповједни начин; <i>ich mag ...</i>, <i>ich möchte...</i> Члан Одређени и неодређени члан у ном. и акузативу, нулти члан; Именице Једнина и множина именица: номинатив и акузатив, сложенице (именица + именица, глагол + именица) Негација <i>nicht, nein, kein</i> Замјенице Личне и присвојне замјенице у номинативу и акузативу једнине и множине. Неодређена замј. <i>es</i> Упитне замјенице и прилози <i>wer, was, wie, wo, wen, wann,; wie viele, wie alt</i> Бројеви основни и редни до 100, датуми и бројеви година (1990, 2011). Приједлози - <i>in, an, um</i> Прилози за мјесто и вријеме <i>da, dort; heute, morgen, jetzt</i> Придјеви као дио именског предиката (<i>Sie ist fleißig.</i>) Реченица - проста и проширена потврдна и одрична реченица (С+П+О), (<i>Ich habe eine Schwester und einen Bruder.</i>) Субјекат + именски дио предиката. <i>Das Haus ist hoch.</i> - Упитна реченица (<i>Wortfragen, Satzfragen</i>)	У предмету њемачки језик изучава се 16 тема и у корелацији је са свим предметима који се изучавају у основној школи.

директно: „Wie heißt du?“, „Wie alt bist du? ...

- именује намјештај у учионици и наставна средства, наставне предмете, дане у седмици, мјесеце, годишња доба и вријеме на сату.
- упореди распоред часова са распоредом часова ученика у Њемачкој;
- наведе најосновније информације о члановима уже и шире породице (старост, мјесто становања, изглед: млад – стар; висок – низак; дебео – танак; марљив – лијен; љубазан – нељубазан; весео – мрзовољан);
- на цртежу покаже просторије у кући и стану;
- наброји основни намјештај у стану;
- опише своју собу;
- доведе у везу основне радње са одређеним просторијама у стану. (Küche: wir essen, die Mutter kocht; Bad ...);
- приликом најједноставније усмене продукције прави паузе, оклијева, прави грешке.

Писмено изражавање

Очекује се да ученик:

- користи основна правила правописа;
- пише (познате) ријечи, просте и краће проширене реченице и при томе прави грешке;
- пише одговоре на једноставна питања у вези са познатом тематиком и
- поставља питања на задате одговоре (Ich heiße Marija. Wie heißt du? Wie ist deine Adresse? - Meine Adresse ist Berlin, Goethestr.20 ...);
- према моделу саставља кратке дијалоге (три до четири реченице);
- пише кратке саставе (до 30 ријечи) уз помоћ смјерница у вези са тематиком у шестом разреду.

Знање о језику

На овом нивоу учења језика ученик препознаје и имитирањем правилно употребљава основне језичке елементе, а не стиче знање о језику (граматичка правила).

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА

Рецептивне вјештине

Један од циљева наставе њемачког језика је потпуно или бар суштинско разумијевање дијалошких и монолошких језичких исказа у оквиру обрађене тематике, односно оспособљавање ученика да у тексту самостално пронађу и разумију потребну информацију.

Од самог почетка ученици треба да буду суочени са говорним текстовима како би могли да упознају гласовни систем њемачког језика и у њему разазнају и идентификују гласове, гласовне цјелине и прозодијске структуре и да схвате значење исказа. Према томе, наставници треба да што чешће користе звучне записе и презентују говорне текстова како би ученици имали прилику да чују изворне говорнике и да се постепено навикавају на нормалан темпо говора.

Иако се читање писаних текстова у реалном животу одвија најчешће у себи, у настави треба спроводити и гласно читање, посебно на почетном нивоу учења језика јер то помаже побољшању изговора код ученика. Међутим, треба примјењивати и читање у себи како би ученици пронашли потребну/е информацију/е у тексту.

Код говорних и писаних текстова треба примјењивати различите стилове разумијевања. Као ни у реалном животу ни у настави није неопходно да ученици сваки текст разумију детаљно, од ријечи до ријечи. Зависно од врсте текста и од начина формулисања задатака примјењиваће се различити стилови разумијевања: глобални, селективни и детаљни.

Да би се ученицима донекле олакшало суочавање с текстом, прије читања / слушања текста могу се спровести припремне / уводне вјежбе које имају за циљ да активирају предзнања ученика, да побуде њихову радозналост и да их мотивишу за рад.

То може бити израда асоциograma и проналажење асоцијација на задату ријеч, кориштење визуелних импулса (слика, цртежа, графикона и сл.), стварање претпоставки у вези са садржајем текста на основу наслова, поднаслова или слика које стоје уз текст. У овој фази могу се објаснити кључне ријечи које би олакшале ученицима разумијевање текста.

Пропратне вјежбе које се дају током слушања / читања текста омогућавају ученицима суочавање са текстом и рад на тексту. Код њих треба да постоји одређена поступност, да се иде од оних лакших ка тежим. Међу њима треба да влада разноврсност како би ученици путем различитих врста вјежби могли изнова да се баве текстом, а често понављање одређених структура довело би до њиховог лакшег запамћивања.

Закључни задаци који се раде послје слушања / читања текста имају за циљ провјеру разумијевања текста. За говорни текст треба формулисати задатке тако да се од ученика не тражи запамћивање читавог текста него проналажење одређене информације и давање одговора нумеричког карактера или у виду имена и назива. Кад је у питању писани текст од ученика се може тражити препричавање текста у кратким цртама, претварање прочитаног текста у другу текстуалну форму и сл.

Рецептивне вјештине не треба схватити као активности у којима ће ученици имати пасивну улогу. У развоју ових вјештина ученици и те како имају активну улогу јер је сва њихова пажња и активност усмјерена на разумијевање текста или проналажење одређених информација у њему.

Продуктивне вјештине

Полази се од тога да се комуникативне језичке активности могу одвијати само уз садејство различитих вјештина. То значи да су за остваривање комуникације неопходне и продуктивне вјештине, писање и говор. Разумијевање писаног и говорног текста и стварање усменог и писаног исказа не могу се посматрати као одвојени и изоловани процеси него као комплексни и међусобно повезани процеси који се дјелимично одвијају симултано. Због тога од самог почетка у наставу треба укључивати и продуктивне вјештине и оспособљавати ученика за стварање писаних и говорних текстова на њемачком језику.

Вјештина писања заузима значајно мјесто у настави страних језика, јер се граматичке вјежбе и вјежбе за усвајање нових ријечи изводе најчешће писаним путем. Затим ученици пишу домаће задатке, контролне радове, писмене задаће, тестове. Али у свим овим активностима писање представља инструмент. Циљ је овдје заправо нешто друго, увјежбавање граматике, вокабулара, правописа или провјера знања ученика. Међутим, писање треба примјењивати прије свега као продуктивну вјештину, гдје ће ученици сами стварати различите врсте текстова у складу са својим знањима и способностима. Да би ученици стекли компетенције на овом плану, неопходно је спроводити вјежбе које доприносе обогаћивању вокабулара ученика, као и вјежбе којима се увјежбава повезивање ријечи у веће цјелине. Такве вјежбе би биле припремне вјежбе, вјежбе састављања елемената и структурне вјежбе. У припремне вјежбе спадају оне којима се увјежбава правопис или прикупљају асоцијације на задату тему, као и једноставне мотивационе вјежбе, обично у форми неке игре ријечима. Помоћу вјежби за састављање елемената ученици уче како да успостављају везу између појединачних ријечи и реченица. Структурним вјежбама уче како да формулишу једноставне фразе и реченице.

Како мотивисати ученике за писање текстова у настави?

Ове активности не би требало да трају дуго. Ефикасније је да се вјежбе за развијање ове вјештине дају у краћим временским размацима. При томе треба користити различите врсте вјежби и нудити различите поводе за писање. Да би писање, које има за циљ успостављање комуникације, имало смисла, може се наћи конкретан прималац. То може бити нпр. неки ученик из разреда којем се пише писмо, разгледница, мејл, позивница или нека друга врста текста, на коју он онда може одговорити.

Да би ученици имали користи од писања, пожељно је бирати вјежбе и врсте текстова које имају неке везе са свакодневним животом ученика.

Вјештина говора, одн. усменог изражавања може се испољавати монолошки и дијалогски. Ова вјештина вјероватно представља и најкомплекснију активност у настави страних језика, јер и поред свих настојања, вјежбања и рада тешко се постиже да ученици и након неколико година учења течно говоре на страном језику. Због тога треба пажњиво прићи развијању ове вјештине код ученика. Да би се ученици оспособили за комуницирање на њемачком језику и стварање говорних текстова, морају се прво увјежбавати посебне вјештине. Такве вјежбе могу се назвати припремним вјежбама које припремају ученике за комуникацију. Њима се не увјежбава експлицитно вјештина говора него друге вјештине и посебне вјештине.

На првом мјесту стоје вјежбе које се односе на фонетику. Њима треба увјежбавати појединачне гласове, гласовне скупине, акценат и реченичну мелодију. Оне служе томе да се ученици прилагоде новом гласовном систему и пожељно их је спроводити посебно на почетном степену учења језика. Овдје се нпр. могу користити тзв. брзалице које служе тренирању говорне апаратуре. Затим ту су вјежбе за обогаћивање вокабулара ученика. За ово су подесни нпр. асоциограм, вјежбе придруживања, сортирање ријечи и сл. И многе граматичке вјежбе спадају у ову групу. Оне доприносе да изражавање на њемачком језику буде што исправније.

Посебну пажњу треба посветити дијалозима који су веома заступљени у уџбеницима њемачког језика. Наставници треба да охрабрују ученике да их што је могуће више изводе усмено. Могу се спроводити већ на почетном нивоу, када ученици уче како се на њемачком језику поздравља, представља, успоставља контакт с неком другом особом и сл. Пошто се ради о свакодневним темама и дијалозима којима се симулирају свакодневне говорне ситуације, треба омогућити ученицима да говоре из властите перспективе и износе властита искуста, а не да само глуме личности из уџбеника, јер ће их то више мотивисати за рад.

За монолошко изражавање може се тражити од ученика да причају о неким личним стварима, нпр. да извјештавају о томе шта су радили, шта су доживјели, куда су путовали и сл. или да опишу неку слику.

Пошто се у учионици углавном симулирају свакодневне говорне ситуације, потребно је добро осмислити повод за разговор, али исто тако важно је створити опуштену атмосферу гдје неће бити страха од грешака, критике, кажњавања или слабих оцјена.

Ученике треба охрабривати да говоре на њемачком језику без обзира што ће бити грешака. Оне су неминовне, јер њемачки језик за њих представља страни језик. При томе треба биљежити грешке које су карактеристичне за читаву групу, а онда циљаним вјежбама радити на отклањању тих грешака.

Вокабулар

Учење ријечи и рад на обogaћивању вокабулара ученика једна је од најважнијих активности у настави страног језика. За успјешну комуникацију познавање ријечи је значајније од познавања граматичких правила. Због тога лексичке вјежбе треба логички осмислити и спроводити. Када се обрађује неко семантичко поље, треба кренути од вјежби препознавања, преко диригованих вјежби до вјежби слободне продукције.

Код прве групе вјежби ученици треба да идентификују одређене ријечи у неком тексту. Разноврсним вјежбама може се понављати и увјежбавати исти језички материјал. Честим понављањем ријечи путем разноврсних вјежби долази до бржег запамћивања ријечи. Овдје се могу изводити нпр. следеће вјежбе:

- ученици треба да пронађу одређену ријеч у тексту,
- у групи ријечи ученици заокружују ријечи које чују приликом слушања текста,
- током слушања текста ученици дају неки знак чим чују одређену ријеч,
- редослијед слова се испретура и ученици треба да одгонетну о којој ријечи се ради,
- у укрштеници ученици треба да идентификују одређену ријеч.

За рад на вокабулару веома су важне технике семантизације. Овдје се наставницима пружају бројне могућности и не би требало одмах посегнути за превођењем. Врло ефикасан је поступак визуелне семантизације, нпр. приказивање саме ствари уколико је у питању неки конкретан предмет, затим кориштење слике, илустрације, мапе, фрафикаона, симбола, пиктограма и сл. Затим, могу се користити и средства невербалне комуникације: гестикација, мимика, кретање.

Приликом вербалне семантизације ријечи могу се користити синоними, антоними, хипероними, хипоними, парафразе или примјери из ученичког окружења.

Учење ријечи у контексту или у оквиру одређене теме ефикасније је него учење изолованих ријечи. У настави треба користити различите мнемотехничке вјежбе, као нпр. асоцијације и аналогију, за које се сматра да доприносе лакшем и ефикаснијем преносу нове лексике у дуготрајно памћење, што је један од циљева наставе страних језика.

Грамматика

Треба имати на уму да је улога граматике у комуникативној методи измијењена у односу на претходне методе и да граматика сада преставља средство ка циљу. Настава граматике треба да буде у функцији остварења опште језичке компетенције, а не сама себи сврха. Настава граматике и увјежбавање граматичких правила чине саставни дио свеукупног процеса учења језика, али ни у ком случају не представљају његов централни аспект.

У настави граматике нови граматички феномен треба представљати у контексту, јер ученици не уче само како се тај феномен гради, него и коју функцију има и како се употребљава. Контекст увијек треба садржати језички материјал који је ученицима познат и по могућности довољан број примјера који поткрепљују правило. Терминологију треба свести на основне и довољно разумљиве појмове. За истицање битних елемената правила треба користити визуелна средства као геометријске фигуре, симболе, слике, боје, табеле и сл.

При проналажењу граматичког правила пожељно је да се што више користи индуктивни поступак гдје се полази од примјера пронађених у аутентичним материјалима. На основу сличности у грађењу и употреби одређених језичких елемената ученици самостално или уз наставникову помоћ изводе и формулишу правило, које потом примјењују у другим контекстима. На овај начин код ученика се развија самосталност у раду.

Да би се граматичка правила усвојила и у одређеној мјери усавршила, а по могућности чак и аутоматизовала, она се обавезно морају увјежбавати. Због тога граматичке вјежбе представљају кључни аспект наставе граматике. И овдје треба користити различите типове вјежби, како увјежбавање новог граматичког правила ученицима не би постало монотono.

Игре у настави

Игре су постале саставни дио наставе страних језика и примјењују се на свим нивоима учења. Међутим, игре треба да буду добро осмишљене и да се спроводе плански како се активности ученика не би свеле само на игру. Оне треба да имају и образовни циљ, што значи да ученици треба кроз игру и да уче.

Игре у настави имају бројне предности. Поред језичких вјештина ученици стичу неке ванјезичке квалификације које су значајне за живот, а то су између осталог способност за кооперацију и тимски рад. Играма се активирају сва чула, играма се поспјешује усвајање језика у ситуацијама које су блиске реалном животу, као нпр. у играма са подијељеним улогама (Rollenspiele). Играма се поспјешује креативност ученика. Оне олакшавају успостављање контаката у разреду, могу позитивно утицати на понашање појединих ученика.

Играма се могу увјежбавати граматичке структуре, лексика, игре поспјешују комбинацију вјештина. Оне мотивишу ученике за учење, ослобађају их страха од потешкоћа које се јављају приликом учења страног језика. Уз игре атмосфера је опуштенија па се у таквом раду активирају и лошији ученици. Све то може утицати на стварање позитивног става према предмету.

Игре би требало примјењивати редовно, у краћим временским размацима. Током часа не треба одвајати много времена на њих како се читав час не би претворио у игру.

Приликом спровођења игара, али и у неким другим врстама вјежби, треба примјењивати разне облике рада: индивидуални рад, групни рад и рад у пару. Уколико вријеме дозвољава, могу се организовати и мини пројекти у чије организовање и спровођење од самог почетка треба да буду укључени сви ученици.